

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЛОГІСТИЧНОЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

В статті розглядається поняття «логістична рекреаційна система»; аналізуються існуючі структури рекреаційних систем і регіональних логістичних систем на предмет виведення основ формування структури логістичної рекреаційної системи регіонів України.

Ключові слова: рекреаційна система, регіональна логістична система, логістична рекреаційна система.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Будь-яка система, як цілісне утворення, певним чином впорядкована, організована, оскільки організованість є ознакою, що притаманна для всіх систем. Головним змістовим вираженням організованості системи є її структура – внутрішня форма системи, що являє собою спосіб взаємозв'язку та взаємодії її елементів [6]. Структуризація, як виділення підсистем у складі системи, обумовлена багатоманітністю функцій та зв'язків, що властиві системі, а також необхідністю «спростити» надмірно складну структуру системи територіальної системи для реалізації цілей управління [5]. Відповідно, розглядаючи логістичну рекреаційну систему, доцільно чітко визначити її структуру.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблематики. Оскільки структуризації логістичних рекреаційних систем регіонів дотепер не присвячено жодної наукової праці, то пропонуємо проаналізувати структури рекреаційних систем та регіональних логістичних систем. Структуризацію рекреаційних систем проводили такі вчені як Е.В. Щепанський, В.Ф. Кифяк, В.С. Преображенський, В.І. Павлов, Л.М. Черчик, О.М. Паламарчук, О.Г. Топчієв, Ван Ціншен, В.І. Новикова, О.А. Ковенська. Структуруванням регіональних логістичних систем займалися такі науковці як З.В. Герасимчук, М.В. Глядіна, О.Д. Мороз, Р.Р. Ларіна та ін.

Формулювання цілей статті. Нашим завданням у даному дослідженні є виявлення під час аналізу рекреаційних і регіональних логістичних систем методів структурування та елементів досліджуваних структур, які можуть бути враховані при структуризації ЛРСР.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. За концепцією В.С. Преображенського, рекреаційна система має такі підсистеми [1]: природні та культурні комплекси, включаючи рекреаційні ресурси; технічні системи для забезпечення нормальної життєдіяльності відпочиваючих та обслуговуючого персоналу; обслуговуючий персонал, завданням якого є професійне і якісне обслуговування рекреантів; орган управління, який здійснює контроль за оптимальним співвідношенням усіх підсистем; рекреанти – основний елемент системи, який визначає вимоги до всіх інших, виходячи з соціальної, вікової, національної, професійної, релігійної належності певних груп людей, а також умов і ресурсів рекреації. Структуризація рекреаційної системи, за В.С. Преображенським, не враховує

процеси постачання рекреаційних ресурсів, їх транспортування, зберігання. В ній не відображаються взаємозв'язки між комплексами, що є важливим з точки зору нашого дослідження. Науковці О. Топчієв та Ван Ціншен вважають, що структура рекреаційної системи повинна доповнюватись такими елементами, як: рекреаційні послуги, рекреаційний менеджмент та маркетинг [2]. Тому на схемі РС науковці виділяють «чотири основні функціональні блоки (рекреанти, обслуговуючий персонал, рекреаційні послуги, управління), а також функціональні підсистеми РС:

- 1) рекреаційної інфраструктури;
- 2) рекреаційних ресурсів;
- 3) рекреаційного менеджменту;
- 4) рекреаційного маркетингу.

Управління РС здійснюють за допомогою команд управління, які приймають на основі аналізу зворотних зв'язків – інформації про стан функціональних підсистем РС» [2]. На нашу думку, така структуризація рекреаційної системи є доцільною і для нашого дослідження. Зокрема, для ефективної діяльності ЛРСР важлива наявність підсистеми регіонального маркетингу, яка допоможе ЛРСР бути конкурентоспроможною на ринку рекреаційних послуг. Крім того, рух економічних потоків всередині ЛРСР передбачає наявність зворотного зв'язку згідно принципів формування і розвитку ЛРСР. У звіті О.А. Ковенської про виконання другого етапу науково-дослідної роботи на тему: «Дослідження шляхів забезпечення економічної безпеки територій» зазначається, що головними структуроутворюючими блоками рекреаційної системи є блок «підприємства», валеологічний інноваційний центр, центр формування та розвитку трудового потенціалу, науково-технічний потенціал та інноваційна інфраструктура. Розподіл рекреаційної системи на такі блоки є неповним. Автором не враховуються методи видобутку рекреаційних ресурсів, їхнє складування, механізм транспортування рекреаційних ресурсів. Блок «підприємства», на нашу думку, доцільно віднести до підсистеми виробництва рекреаційних послуг; блоки «центр формування та розвитку трудового потенціалу» і «науково-технічний потенціал» можна об'єднати в одну підсистему під назвою «центр формування науково-технічного та трудового потенціалу». В.Ф. Кифяк пропонує віднести до рекреаційної системи підсистему санаторно-курортного лікування, оздоровчого відпочинку і туризму. Рекреаційна система, запропонована науковцем, є вузько спеціалізована і зосереджена лише на наданні рекреаційних послуг. Послуги постачання рекреаційних ресурсів, транспортування, складування, маркетинг рекреаційних послуг, фінансове обслуговування рекреаційних систем у структуризації В.Ф. Кифяка не враховані. М.М. Паламарчук та О.М. Паламарчук зазначають, що «специфічні взаємозв'язки у РС зумовлені безпосереднім споживанням рекреаційних ресурсів, використанням природних об'єктів установами обслуговування та формування рекреаційних потоків населення, тому РС у вузькому розумінні складається із природних об'єктів (ресурсів), установ обслуговування і споживачів (рекреантів), що їх використовують...» [3]. У дослідженні М.М. Паламарчук та О.М. Паламарчук важливим і цікавим для нашого дослідження є наявність потоку рекреантів, який є одним із економічних потоків, наявних у логістичній рекреаційній системі регіону. Подібно до уявлень РС М.М. Паламарчука та О.М. Паламарчука, І.В. Сміль пропонує своє бачення рекреаційної системи, де центральним компонентом є «людина під час відновлення життєвих сил та задоволення своїх потреб і запитів – рекреант», а головними складовими – «природні й історико-культурні комплекси, які перейшли до рангу рекреаційно-туристичних ресурсів, рекреаційна інфраструктура, яка включає інженерні споруди, обслуговуючий персонал та управлінські структури» [4]. В цілому структуризація рекреаційної системи І.В. Сміль може бути використана при

структуризації ЛРСР, але з певними доповненнями: підсистема постачання рекреаційних ресурсів, складування рекреаційних ресурсів, підсистема регіонального маркетингу і фінансова підсистема. Е.В. Щепанський у своєму дослідженні визначає такі складові підрозділи рекреаційної системи: функціонально – галузевий, територіальний, організаційно – управлінський [5]. Даний поділ дозволяє визначити сукупність галузей та видів діяльності, які виконують певні функції в межах РС; передбачає збереження територіальної цілісності; передбачає розподіл функцій управління РС та вирішення проблем її функціонування. Пропонуємо використати даний розподіл при формуванні структури логістичної рекреаційної системи регіону.

Отже, бачимо, що при структуруванні рекреаційних систем більшістю науковцями не були враховані методи видобутку рекреаційних ресурсів, складування рекреаційних ресурсів, механізм транспортування рекреаційних ресурсів, маркетинг рекреаційних послуг, фінансове обслуговування рекреаційних систем, зв'язки між підсистемами, що є важливим у нашому дослідженні. Також, у вищенаведених структуризаціях не акцентується увага на ролі державних органів управління у діяльності рекреаційної системи.

Розглянемо існуючі структури регіональних логістичних систем.

Герасимчук З.В. та Глядіна М.В. [6] відносять до регіональної логістичної системи такі логістичні підсистеми: підсистему постачання; підсистему транспортування; підсистему складування; підсистему виробництва рекреаційних послуг; підсистему процесу замовлень рекреаційних і супутніх послуг; підсистему маркетингу і продажу рекреаційних послуг; підсистему фінансів. На нашу думку, підсистему процесу замовлень рекреаційних і супутніх послуг не варто виділяти як самостійну підсистему, а доцільно приєднати її до підсистеми сервісного обслуговування, спектр послуг якої є ширшим. Підсистему маркетингу і продажу рекреаційних послуг доцільніше замінити на підсистему регіонального маркетингу, оскільки, регіональний маркетинг рекреаційного регіону – це управлінська діяльність, спрямована на вивчення і формування попиту на рекреаційні ресурси регіону, розвиток його рекреаційної інфраструктури, підвищення рекреаційної привабливості регіону з метою задоволення потреб туристів і місцевих жителів, збільшення надходжень до регіонального бюджету за рахунок здійснення інвестиційних програм в рекреаційній сфері.

Мороз О.Д. [7] здійснює дещо інакшу структуризацію РЛС. Вчений відносить до РЛС комплекс забезпечуючи підсистем (інституційно-правова, транспортно-складська, торгівельна, інформаційно-технічна, фінансова), а також фінансові, матеріальні та інформаційні потоки. Враховуючи особливості логістичної рекреаційної системи, структуризацію Мороз О.Д. варто доповнити потоками рекреаційних ресурсів, потоками рекреантів та сервісними потоками. Основним недоліком вищенаведених структур регіональних логістичних систем, на нашу думку, є відсутність схеми управління державних органів управління кожною підсистемою РЛС.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Структура логістичної рекреаційної системи складається із наступних підкомплексів: функціонально-галузевий, територіальний та організаційно-управлінський. Функціонально-галузевий підкомплекс відповідає за обслуговування рекреантів та господарське забезпечення функціонування ЛРСР. Важливість виділення функціональних логістичних підсистем полягає у необхідності розподілу завдань між елементами логістичної рекреаційної системи регіону. До логістичних підсистем відносимо:

- підсистему постачання рекреаційних ресурсів;
- підсистему транспортування рекреантів;

- підсистему складування рекреаційних ресурсів;
- підсистему виробництва рекреаційних послуг;
- підсистему сервісного обслуговування;
- підсистему маркетингу рекреаційних послуг;
- підсистему фінансів;
- валеологічна інноваційна логістична підсистема.

Дана структура ЛРСР може бути застосована при формуванні логістичних рекреаційних систем регіонів, що дозволить забезпечити раціональне освоєння рекреаційного потенціалу, в тому числі власне біологічних ресурсів, середовище формуючих та естетичних функцій довкілля, сприятиме збереженню унікальних природних систем, створенню нових робочих місць і розвитку інфраструктури, а також значно поповнить бюджет країни.

Список використаної літератури:

1. Герасимчук З.В., Глядіна М.В. Регіональна політика розвитку рекреаційної сфери: механізм формування та реалізації: Монографія. – Луцьк: «Надстир'я», 2006. – 155 с.
2. Мороз О.Д. Формування регіональних логістичних систем: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.05 – Луцьк, 2005. – 18 с.
3. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії: Посібник для викладачів економічних і географічних факультетів вузів, наукових працівників, аспірантів // М.М. Паламарчук, О.М. Паламарчук. – К.: «Знання», 1998. – 406 с.
4. Преображенський В.С. География рекреационных систем СССР. – М.: «Прогресс», 1982. – 122 с.
5. Смаль І.В. Територіальна структура рекреаційної системи Чернігівської області України: Автореф. дис. к.геогр.н. – К., 1993. – 19с.
6. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навч. посібник. – Одеса: «Астропринт», 2005. – 632 с.
7. Щепанський Е.В. Форми та методи управління соціально-економічним розвитком: теоретичний аспект [Текст] / Е.В. Щепанський // Університетські наукові записки: Часопис Хмельниц. ун-ту упр-ня та права. – 2009. – №3. – С. 273-279.

ЦИГАНЮК Н.Е. ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ СТРУКТУРЫ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ РЕКРЕАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

В статье рассматривается понятие «логистическая рекреационная система»; анализируются существующие структуры рекреационных систем и региональных логистических систем на предмет вывода основ формирования структуры логистической рекреационной системы регионов Украины.

Ключевые слова: рекреационная система, региональная логистическая система, логистическая рекреационная система.

TSYGANJYK N.E. FOUNDATIONS OF THE STRUCTURE OF THE LOGISTIC SYSTEM OF RECREATIONAL REGIONS OF UKRAINE

This article discusses the concept of "logistics recreational system", analyzed the existing structure of regional recreation systems and logistic systems in terms of withdrawal of bases forming the structure of the logistic system of recreational regions of Ukraine.

Keywords: recreation system, a regional logistics system, recreation logistics system.